

TRÜKITÖÖLINE

EESTI TRÜKITÖÖLISTE LIIDU HAALEKANDJA

NR. 9

NOVEMBER 1936

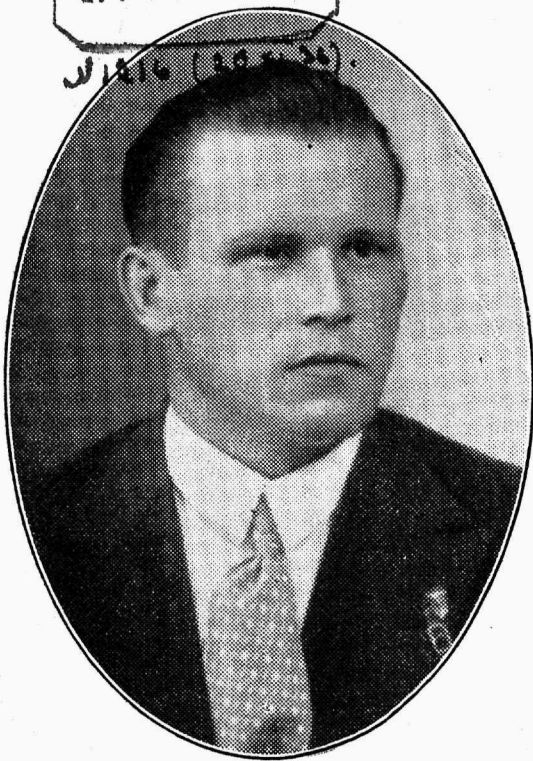
3. AASTAKÄIK

Põhigiraamatukogu

№ 420300

1936 (1936-36)

Tööliskoda asus tegevusse

Johannes Kurvits

Tööliskoja esimees Johannes Kurvits on sündinud 5. mail 1894 Kirepi vallas Tartumaal. Pärast koolikäimist õppis trükiladumist „Postimehe“ trükikojas Tartus. Võttis osa maailmasõjast ja Eesti vabadussõjast. Seejärel asus teenistusse kaitseministeeriumi sõjaväe-trükikotta. Seal teenis kuni 1924. aastani, mil sõjaväe-trükikoda liitus riigi trükikojaga. Riigi trükikoja teenistuses on olnud nüüd 12 aastat, olles praegu käsiladujaks. Oma töökohas on Kurvits kaua olnud töölisanemaks, olles sel kohal ka praegu. Ta on töötanud pikemat aega töölisorganisatsioonides, olles omal ajal ka töölisühingute keskkliidu juhatusliikmeks. Praegu on Kurvits trükitoõliste ühingu sekretäriks.

6. novembril astus kokku tööliskoda. Tööliskoda on viimaseid üldises kodade sarjas ja seepärast muutus selle avamine eriti pidulikuks.

Kokku olid tulnud 29 tööliskoja liiget, kuna 1 koja liige — Sillaots põlevkivitööstusest — haigestus ja ei saanud koosolekust osavõtta. Koja avamine toimus kaubandus-tööstuskoja ruumides Pikal tänaval. Ruumid olid kaunistatud.

Koja avamine sündis kahes järgus. Esimene osa moodustus tervituskõnedest, millede vaheleäitteks olid muusikalised ettekanded Tallinna Töölismuusika Ühingu orkestrilt, teine osa oli tööliskoja töökoosolek.

Tööliskoja avas lühida kõnega sotsiaalminister Kask, andes sõna hra Riigivanemale. Hra Riigivanem peatus koja tähtsuse juures ja rõhutas selle asutuse edaspidiseid ülesandeid.

Tervitusi oli teiste kodade esitajatelt, sotsiaal-asutustelt jne.

Erilist tähelepanu äratas haigekassade liidu esindaja L. Johanson tervitus, mida võeti vastu tormilise aplausiga.

Riigivanem Päts ütles oma kõnes kokkuvõttes järgmist:

— Iga õigus, mida kätte saadakse, on suure võitluse vili. Ka käesoleva asutuse loo-

NUMBRI SISUS:

Tööliskoda asus tegevusse / Meie puhkekodu Aegviidus / Palgavõitluse korralduse puudustest / Kodusõda Hispaanias / Ametiühingute reformi ootel / Veel noorsoo ja meie organisatsioonide kohta / Ametiühingud ja poliitika / Meie organisatsioonidest / Teised ametiühingud / Tehnilised uudised / Kirjut maailmast

mine on sündinud peale pikaajalist võitlust, nagu üldse kodade süsteem. Lähimurre tehti kaubandus-tööstuskoja asutamisega, sellele järgnesid teised. Käesolev töölikoda ei ole veel omanud lõpliku kuju ja tema täiendamine on tuleviku mureks. Kojas saavad töölised ilma kitsendusetä arutada omi asju ja avaldada seisukohti, millised siis lähevad vastavatesse asutustesse hindamisele ja teostamisele.

*

Koja töökoosoleku päevakord oli juba kindlaks määratud ja koosnes juhatuses ning revisjonikomisjoni valimistest. Nagu koosolekul võis märgata, oli koja liikmete hulgas kaks eriseisukohta. Siiski üks seisukoht oli valdav enamuses. Sellele vastavalt kujunesidki ka valimised, kus enamus viis omad seisukohad läbi.

Koja esimeheks seati J. Kurvits (trükitööline) ja V. Jaanus (sadama börsiartell). J. Kurvits sai poolt 19 häält, Jaanus 8. Seega koja esimeheks valiti J. Kurvits.

Juhatusliikmeteks valiti F. Kauks (metallitööline riigi põlevkivitööstuses) ja V. Mölder (Kreenholmi töölisvanem).

Asemikeks valiti H. Ausmees ja A. Anijago.

Revisjonikomisjoni valiti A. Petrov, R. Koppelman ja O. Koplus. Viimane on trükikijaks „Ilutrüki“ trükikojas Tartus.

Revisjonikomisjoni liikmete asemikeks valiti E. Saar ja A. Laane.

Seega oli töölikoja juhatus moodustatud ja kui sotsiaalminister neid ametisse kinnitab, võib juhatus oma tööd alustada. Hiljuti kinnitaski sotsiaalminister peetud valimised.

Oma sõnavõtus ütles töölikoja esimees järgmist:

— Kõik koja liikmed on tegelikud töömehed ja on tegutsenud tööliste huvides juba pikemat aega. Töölised on meid siia valinud ja nende huvides tahame meie siin ka tegutseda.

Lahendamist ootavad palkade tõstmine, vanaduse ja invaliidsuse vastu kindlustamine, töötülide lahendamise kord, haigekassade ümberkorraldamine, ametiühingute edaspidine saatus jne.

Loodetavasti saame juba järgmisel koosolekul kõiki neid küsimusi arutada.

*

Töölikond näitas ka seekord, et tema usaldab kauaaegseid ametiühingute mehi. Eriti

austav vastuvõtt oli trükitööliste, kellele võimaldati osa võtta nii koja juhtimisest kui ka selle revideerivast organist. Jääme lootma kõige paremat koja edaspidisest tööst ja tuleb loota, et koda teeb nii mõndagi töölikonna elujärje parandamiseks.

Uus kutsehaigus trükitööstuses.

Teatavasti heliogravüüride menetlust tarvitatakse värviliste illustratsioonide paljundamiseks ja see leiab sagedast kasutamist pärast rohkete pildilehtede asutamist. See uus edusamm trükitööstuses on, kahjuks, toonud kaasa heliograveerijate, s. o. heliogravüüride alal töötavate tööliste, ohtliku mürgitumise võimaluse. Ei ole niivõrd oluline see, et publiku enamus, kes leitseb ajakirjade pildikülgi, ei ole selles teadlik, kui peab rakendama vahendeid, et kaitsa neid, kes võivad osutada selle uue kutsehaiguse ohvreiks ja neile anda tervenemise võimalusi.

Belgias, kus see uus haigus on avastatud esmalt, on alistatud uurimisele töölisi mitmes eas. Siinjuures on esitatud üks juhtum. Tööline, 38-a., töötab trükitööstuses juba 16 aastat, juhtides rotatiivmasinat heliogravüüri jaoks juba 10 aastat. Esimesed haigustunnused olid: pööratud, üldine nõrkus, järgnesid ninast verejooksud ja keha kattumine eriliste plekkidega. Teine juhtum: 18-a. tööline on haigestunud, olles töötanud heliogravüüri alal vaevalt aasta. Kannatused ja valud olid siin nii suured, et see noormees minestas mitu korda ja vigastus, kukkudes masinale.

Teiste haigete juures märgati järgnevaid haiguse sümptome: verejooks igemeist, alatine kahvatus, sagedased nahaerutused. Need sümptoomid on küllaldased, et töölisel lasta võtta vastaval arstil vereproovi, hoolimata sellest, et enamik arste veel ei tunne seda uut kutsehaigust.

Milline on selle haiguse põhjus? Mürgitus bensoolist või täpsemini „xyloolist“, milles on sulatatud trükimusta. Mitmesugused xylooli liigid sisaldavad erinevais proportsioonides bensooli ega ole veel õnnestunud enam-vähem täpselt määritleda nende mitmesuguste olluste segude suuremat või vähemat kahjulikkust.

Asjaolu, et arstikond ei tunne küllaldaselt veel seda kutsehaigust, on tingitud osalt sellest, et ülikoolis arstide ettevalmistamisel ei osutata küllaldast tähelepanu kutsehaiguste erilaadile.

„Töö ja Tervis“.

Meie puhkekodu Aegviidus

Maja fassaad platsilt vaadates.

25. oktoobril võttis Eesti Trükitöölise Liidu juhatus vastu ehitajalt H. Plinkmannilt liidu puhkekodu Aegviidus. Selleks olid kohapeale sõitnud peale ehitaja H. Plinkmanni liidu juhatus koosseisus: J. Saar, E. Ruul, R. Luuk ja A. Offenbach. Juurekutsutuna ja asjatundjaina olid kohal: arhitekt J. Karu, arhitekt J. Mihkelson, raudteebüroo juhataja A. Tulp ja ehitusmeister A. Proso. Komisjon võttis maja vastu, märkides mõned puudused, mis ehitajal tuleks kõrvaldada. Selleks jääb liidule veel üle 700-krooniline garantiisumma, mis puuduste kõrvaldamisel ehitajale välja maksetakse.

*

Väjasõit kohale

Maja üleandmine pidi sündima 1. novembril, kuna ehitaja sai tööga valmis juba varem, siis tahtis ta üle anda puhkekodu juba varem. Ja nii pidi liidu juhatus pühapäeva varahommikul Aegviitu sõitma. Liidu juhatuse liikmed — A. Schönberg ja K. Gern — ei saanud kaasa sõita. Esimene pühitses parajasti oma poja pulmi ja teine — vist puhkas spordiväsimust. Nende õnnesoovid olid siiski kaasas ja seepärast läks kõik ladusasti.

Juba Aegviidus teadsid, et tuleb komisjon.

Tee peal võttis nende ridade kirjutaja kinni piltnik ja esildas pakkumise maja ülesvõtte tegemiseks.

Seda lubati ja maja sai ka fotoplaadile kinnitatud.

Üldvaade

Kui Piibe maanteelt tulla Nikkeri järve poole, siis teelt läbi metsasihi paistab uus puhkekodu. Puhkekodu on horisontaalstiilis ehitatud. Katus on lame, aknad on piklikud. Igaüks võib veenduda, et arhitekt püüdis saavutada midagi uut, mis erineks tavalistest ehitistest. Ja see tal ka õnnestus. Maja asukohaks on valitud ehitusplatsi nurk ja maja on nii asetatud, et päike igast kandist paiskaks omi kiiri majale. Olles põiki üle metsa läbistavast sihist, võib majast näha nii Piibe maanteed, kui ka sellele vastusuunalist sihi lõppu. Viimati mainitud sihitl on eriti tore vaade majale, kus ehitis kerkib ühtlase ja kena pildina vaatajale silme ette.

Veel on maja poolik, mille all kannatab üldine ilme. Majal tuleb veel teha krohvimis-tööd. Seda tänavu aasta teha ei saa, enne kui maja on küllaldaselt kuivanud ja vajunud. Seepärast jäetakse see töö tulevaks aastaks. Ka ümbrus on veel korraldamata, kuna plat-

sil tuleb teha jalgteed, mänguplatsid jm. ilutööd, mis kaunistavad maja ümbrust. Ka tuleb platsi piirid ümbritseda aiaga.

Sissekäik

Sissekäik asub Piibe maanteepoolsest otstast. Selleks on eriline rõdu katuse all. Rõdu põrand on parkettkividest. Majasse pääseb kahest uksest — rõdu vasakult ja paremalt poolt. Sisseastuja satub kohe koridori, mis asub mõlemil maja äärel, piirates saali.

Vasakpoolsest koridorist pääseb kööki, kolme üksikusse tuppa ja saali. Parempoolse koridori kaudu pääseb saali, 3-me üksikusse tuppa ja treppidele, mis viivad nii teisele korrale, kui ka keldrisse.

I kord

Seega on I. korral 6 üksikut tuba, köök ja saal. Köögis on seinakapid ja pliit. Tundub veidi väiksena, kuid on arvestatud sellega, et suurema köögi tõttu oleks kannatanud teised ruumid. Kõik laed on krohvitud, saalis on lagi kindlustatud paralleelsete palkidega. Kõik seinad on tapetseeritud kuni laeni. Saalis on kaks suurt ahju, mis soendavad ühtlasi ka koridore. Peale nende on veel kaks ahju tubade soojendamiseks. I. kord on ehitatud talveehitisena — s.t. et inimesed võivad talve läbi majas elada. Klosett asub rõdu vasakpoolse sissekäigu kõrval. Saalil on mõlemad otsad varustatud laiade suurte akendega, võimaldades küllaldast valgusepääsu. Saali üks ots on ehitatud hobuseraua kujuliselt, mis annab saalile omapärase ilme.

II kord

Nagu juba mainitud, pääseb rõdu parempoolsest sissekäigust treppidele, millest üks viib teisele korrale. II korral on öieti kolm koridori, millede kaudu pääseb üksikutubadesse. Tube on II korral: parempoolses ja vasakpoolses tiivas kokku kaheksa, keskel kaks, seega II korral üldse 10 tuba. Nii vasaku- kui parematiiva koridori lõpult pääseb hobuserauakujulisele lahtisele rõdule. Rõdu on mõeldud koosviibimiste, lamamise jm. otstarbeks, võimaldades ühtlasi kena väljavaate platsile.

Kelder

Keldriruum on ehitatud maja parempoolse osa alla. Keldris asuvad kolm ruumi, millest üks on kindlalt eraldatud ja igast küljest betoonist valatud seintega. See on ette nähtud pesuköögiks ja ruumis asub vastav pliit ühes suure raudkatlaga.

Üldiselt

Nagu ülaltoodust näeme, on meie puhkekodu ehitatud küllalt avarana. Omades 16 tuba, peale selle veel saali, rahuldab ta kavatsuste kohaselt kõiki meie puhkusele sõitjate nõudeid. Võime märkida veel seda, et liidu juhatusel tuleb veel maja stiilselt sisustada, millega siis ka puhkekodu oleks täiuslikuks muudetud.

Tuleb öelda: liit on jällegi ühe edusammu saavutanud ja trükitööliskond juure võitnud ühe nägusa ehitise.

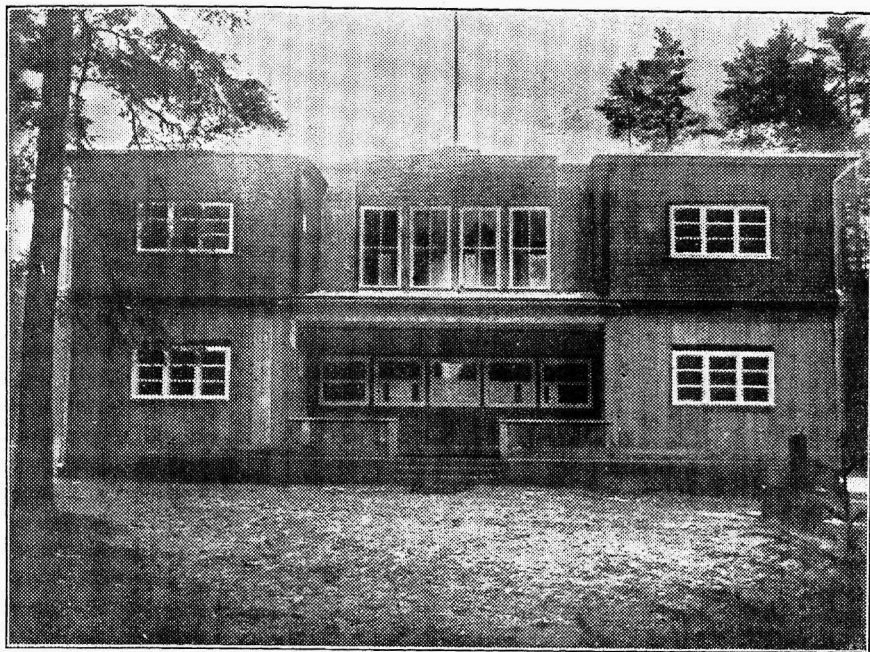
Puhkekodu maa omandatakse

Seni oli Aegviidus ehitatud puhkekodu maa liidu poolt rendile võetud, mille eest makseti aastas renti 2 krooni. Kindlam on siiski, kui vastav maa-ala, mis on umbes 0,81 ha suur, oleks liidu pärisomandus, mida ta võib niihästi pantida kui ka müüa. See pärast astuti samme nimetatud maa pärisomanduse ostmiseks.

Sekretär A. Offenbach käis novembri alul põllutöoministeeriumis sellekohaseid läbirääkimisi pidamas. Nagu neist läbirääkimistest selgus, on põllutöoministeerium nõus vastav maa-ala liidule müüma, kusjuures maakoha hinnaks oleks umbes 80 krooni. Sellel maa-alal asub ka metsa, mille väärtus Kr. 286,43. Vastavalt iga maa omandamisele, põllutöoministeerium annab tasuta metsa 47,6 tihumetrit, mille väärtus Kr. 247,62. Seega tuleb liidul metsa eest maksta veel juure Kr. 38,82. Kokku seega läheb maa pärisomanduseks saamine ühes pealasuva metsa äraostmisega maksma 110—120 krooni. Vastavale ostu-müügilepingule on alla kirjutatud ja nii on liit omandanud ülalnimetatud maakoha päriseks.

Puhkekodu asjas

Meie puhkekodu Aegviidus on sedapuhku valmis ja selle kasutamine algab tuleval aastal. Oleks soovitatav, et kolleegid võtaksid käesoleva ajakirja veergudel sõna, tehes omapoolseid ettepanekuid kasutamise korra jne. kohta, nii et liidu juhatusel oleks võimalus ka nende arvamisi silmas pidada. Meie peame jõudma selgusele, kuis muuta meie puhkekodu kasutamise kõige ratsionaalsemaks

Puhkekodu esifassaad Piibe maanteelt vaadates.

ja ei ole ükski hea nõu väärtuseta, et seda silmas ei peeta.

Mustuhat küsimust on lahendada: kuidas kasutada ruume, mis tingimustel, kuidas sisustada puhkekodu ruume, kuidas kaunis-

tada puhkekodu ümbrust jne., need on probleemid, mis ootavad laialdast sõnavõttu ja millele on igapäev võimalik väärtusliku osa juure anda.

Nii siis — kirjutage, kolleegid!

Palgavõitluste korralduse puudustest

Kogemused on näidanud, et palgavahekordi saab reguleerida kõige paremini terve tööstusala piirides. Selle põhjuseks on järgmised asjaolud:

1) Palk määratakse kindlaks kõigis käitistes, mistõttu trükikojad ei saa võistelda omavahel palkade arvel tööde hinna allaviiamiseks.

2) Paremused, nagu puhkus, tööaja lühendamine, töötingimused jne. on ühtlased kõigile käitistele, mistõttu teatud trükikojad ei ole asetatud halvematessse tingimistesse kulude seisukohalt vaadates.

3) Reguleeritud palk loob rahuliku olukorra kohtadel, võimaldab töösturitel teha kindlad kalkultatsioonid, samuti teeb palgataseme painduvaks. Painduvus seisab selles, et konjunktuuri paranemisel või elukalliduse tõusul, saab palku valuta kõrgendada, kõr-

gendades samal ajal ka toodangu hinde. Samuti võimaldab reguleeritud palk vähendada depressiooni survet, kus ostujõu langus sunnib palku reguleerimisele võtta tööhindade alandamise suunas. See alandamine ei sünniks katastroofiliste tagajärgedega nii töösturitele kui ka töölistele, mida võisime tähele panna 1929. a. alanud kriisi ajal.

Trükitehase organisatsioonid on sellest ammu aru saanud ja vastavalt keskendanud oma tegevuse. Selleks on üle mindud piirkondlistest piiridest, nagu palgavõitlused ühe või mitme käitise kaudu, samuti ülelinnalised, ja palgavõitlus suunatud ülemaalistesse raamidesse. Selleks on pandud Trükitehaste Liidule vastav ülesanne. Trükitehased mõistavad, et saavutades hüve ühe, mitme või terve linna käitiste piirides, asetatakse palgavõitluse all olnud käitised halvematessse võistlus-

tingimustesse kui väljaspool palgakonflikti jäänud käitised. See looks ebastabiilse olukorra.

Nii on trükitöölise seisukoht õigustatud mitte üksi endi huvides, vaid seda on kogu trükitööstuse (seega ka töösturite) huvides.

Milline seisukoht on siin töösturitel?

Töösturid, kahtlemata, on õppinud kriisist. Selleks on loonud nad oma organisatsiooni, mille ülesandeks ei ole üksi tasakaalu luua töövõtjate organisatsioonile, vaid ka trükitööstuse ratsionaalne arendamine. Tuli-punktid, mis varematal aegadel lähedased olid, s. o. trükitöölise rinde vastu koondatud rinne, on tänapäeval palju oma teravusest kaotanud, muutudes kultuursemaks ja vastasikku üksteise püüete mõistmisele.

Nii paljudki koondunud trükitöösturid mõistavad, et trükitööstuse anarhhia tuleb lõpetada ja luua kindel stabiilsus nii palkade, töötingimuste kui ka tööhindade alal.

Trükitööstuse olude tundjale on küllalt selge, et see on veel alles unistus. Ajal, mil trükitöölised kõvendavad oma organisatsiooni ja koondavad kõik töölised endi ümber, ei ole töösturid seda veel suutnud. Veel on hulga pisikäitisi, mis tõrguvad töösturite organisatsiooni astuma, jättes seega endile vabad käed tööturul teotsemiseks. Samuti on töösturid ise veel kahes keskuses, milliste tegevus kannatab ebaühtluse all. Ka koondunud liikmetest paljud ei oma küllalt distsipliini ega täit arusaamist tööturu korraldamisest. See pärast näemegi, et tugevalt keskendatud trükitöösturite organisatsioon on veel alles loomata ja ei saa asuda radikaalsete uuenduste läbiviimisele, kui nad seda üldse tahaksidki.

Paratamatult on trükitöölise organisatsioonil raskusi oma nõudmistega esitamiseks, mida võetakse pahatihti katsena murda läbi tööandjate frondist ja tuua sinna segadusi. Samuti on seletatavad ka trükitöösturite ebatstarbekohased katsed säilitada endist palganivood parematele oskustöölisele, keda vajatakse uuele paremale töökohale. Selleks on nad isegi loonud omavahelise kokkulepe, nagu Tallinnas, kus trükikoda ei või palgata teisest trükikojast töölisi, seega jättes töölisi hätta. Sarnast moodust tarvitavad ka Tartu trükitöösturid. Kahtlemata näitab selline olukord tagasi keskaega minemist, kus tööline loeti meistri pärisomanduseks. Need näited olgu tõenduseks praeguste trükitöösturite koondiste negatiivsest mõtlemisest.

Ülaltoodud nähted kaoksivad, kui saadakse luua küllalt tugev keskus, kes ei vajaks sarnaseid võtteid.

Vahepeal, nende tõdede peale vaatamata, on sündinud murrang tööstuspoliitilistes meetodites. Rahvamajandusele kahjude ärahoidmiseks astuti riigivalitsuse poolt radikaalne samm streikide, kui seesuguste, sumbutamiseks. Selleks loodi eriseadusega töötülide lahendamise komisjon.

Streik ei ole kunagi hea — ei töölisele ega töösturile. Ta on äärmine abinõu, kus palju ei hoolita ei rahvamajandusest ega ka üksikute heaolust. Teda kutsuvad esile äärmine vastolu kapitali ja töö vahel. Aga ka töötülide lahendamise alal on olemas mitmed moodused. Trükitöölised on püsinud arvamusel, et need lahendused — kas kokkuleppe või sundkorras — peaks püsima õigluse alusel ja tingitud objektiivsest vaatlemisest.

Üheks töötülide lahendamise seaduse puuduseks on osutunud asjaolu, et puhtmajanduslike kahjude ärahoidmise põhimõte kõrval viidi läbi sootuks ebaühtlane põhimõte — palkade reguleerimise võimatuse tegemine kogu tööstusala piires.

Ülal näitasime, et majanduselu seda nõuab. Väljalülitades aga organisatsioonid, nii töölise kui ka tööandjate omad, ei saa üldist reguleerimist korraldada.

Põhimõtteks võeti see, et ainult sama käitise peab vahenditult esitama nii töölise kui tööandjate. Teistel pole sellega tegemist. Loomulik, et nii linna ametiühing kui ka üleriiklik keskkorraldus ei saa sel korral olla ametlikuks pooleks. Võitis seega seisukoht, mis toob anarhhia tagasi — palgad ühe käitise piires. See oligi põhjuseks, mis on saanud trükitööstusele saatuslikuks 1929. a. majanduskriisi tulekul. Kuigi komisjon püüaks palkade ühtlustamisele teiste käitistega, ei ole see tal alati võimalik.

Võtame illustratsiooniks järgmisi konflikte:

Tartu „Postimehe“ trükikojas tõsteti palku 1935. a. novembris 6% võrra, alus kujunes esitamise nõude tugevusest. Mujal konflikte ei olnud, kuna teiste käitiste töölised olid võimetud seda tegema. Seega, „Postimehe“ ärijuhatus osutus kulude suhtes halvemas olukorras kui teised. Kuna aga „Postimehe“ palgad, nagu mujalgi, ei võimaldanud elamisväärsust tasapinda, siis tekkis uus tüli septembris 1936. a. lõpul. Töölised said kokkuleppe teel uuesti palka juure 10%.

Samal ajal esitasid nii Matiiseni kui ka „Ilutrüki“ trükikojad töölised palgajuurdenõudmise ja said kokkulepe teel 10% palgalisa.

Siin ei ole tegemist reguleerimisega ühtlasele tasapinnale vaid juhuslikkusega, vastavalt sellele, kuidas ärijuhatus hindas oma tulude võimalusi ja kuidas töölised oskasid end kaitsta. Puudus üldine nivoo ja see saab veel tulevikus hädaohtlikuks, kui konkurents teravneb.

Samuti esitasid „Eestimaa A/S.“ trükikojad töölised palganõudmise. Palka küll ei tõstetud, kuid viidi 5 päevaline tööädal 6 päevale, lastes lahti üleliigsed töäjõud. Mingit alust ka siin ei otsitud, vaid ärijuhatus kaalus asja oma tulude seisukohalt.

„Päevalehe“ trükikojas alles kaalutakse töölise nõudmist, „Ühiselu“ töölised esitasid sellekohase ettepaneku jne.

Need illustreerivad näited selgitavad, et pole juttu palkade reguleerimisest üleriiklikus ulatuses, vaid see osutub juhuslikuks. Tasa-

lisi naerab endale pihku väike trükikoda, kelle töölised ei julge terrori hirmu all palka juure nõuda. See trükikoda teab, et ta konkurentsi võime suureneb, kuna nii „Postimees“ kui „Ilutrükk“ ei suuda temaga võistelda tööhinna odavuses, mis tingitud töötegijale vähemmaksimisest.

Selline ebaratsionaalne olukord on tingitud keskendava organisatsiooni tahaplaanile surumisest ja sellest on ainult trükiteöstusele kahju.

Seepärast peab muudetama senist keeldu töötülide lahendamise seaduses esineda keskendavil organisatsioonidel ja lasta neid kõneleda ning sõlmida reguleerivaid tingimusi. Alles sarnane olukord võimaldab tööstuspoliitika ratsionaalset arendamist.

Rõõmustaval viisil viipaski sotsiaalminister Kask üleriiklikul ametiühinglaste konverentsil ametiühingute tunnustamise mõtetele ja loota tuleks, et seda ka teostatakse vastava töötülide seaduse muutmisega.

Kodusõda Hispaanias

Elame ajastul, kus sündmused arenevad kiirel tempol. Seda mitte ükski rahvusvahelises ulatuses vaid ka üksikute maade enda keskel. Nii oleme praegu pealtnägijateks, kuidas Hispaanias võitleb üks rahva osa teise vastu.

Meil on muidugi raske hinnata kõiki neid jõude, mis sundisid Hispaania rahvast relvad kätte haarama. Tõsiasi on see, et rahvas oma enamikus valis seaduspärase valitsuse. See valitsus ei meeldinud suurnikele, pappidele ja aadlikule ohvitserkonnale. Kuna valimiskast jättis nad vähemusse, siis haarati relvad kätte ja kasutades aastasadade põhjal juurdunud traditsioone, alustati mässu.

Valitsuse seljataga seisab kultuuriliselt arenenud Hispaania maakondade rahvas, milles tööliskonnal kandvam osa. Mässuliste seljataga pimedusest löödud rahva muu osa Hispaania vähemasustatud provintsidest, Marokko võõrlegionäärid ja muidugi ka suurnikud — mõisnikud, aadlikud, papid ja sõjaväelased koos distsiplineeritud sõjaväega.

Sõjaliselt on parem olukord mässulistel. Valitsusel ei ole muud tuge, kui sõjaväeliselt kasvatamata hulgad ja rahva vaimustus oma õigustesse. Ei ole aga kunagi võimalik nõuda tangilt, et ta oma tööd juhiks õigluse sihis,

vaid tema ülesanne on hävitada. See mässuliste hävitustank ongi ründamas seaduslikku valitsust.

Nüüd kestab see võitlus juba mõni kuu. Valitsus ei jaksa pidurdada sõjamasina vee remist. Teised riigid ei tule temale ka appi, kartes tekitada üleeuroopalist sõjakonflikti.

Kuidas lõpeb kodusõda Hispaanias, on raske ennustada. Nagu Venemaal kodusõja aegu olid suurnikkude väed ründamas mitmest frondist korruga, olles sõjaliselt ülevõimul, nii sünnib see ka Hispaanias. Venemaa mastaabid olid suured, Hispaania väiksed. Venemaal ei olnud mingit raskust anda ära suured maalahmakad pealetungijaile, võitlus jätkus määratul territooriumil, millesse sulasid pealetungivad jõud. Hispaanias tuleb aga kaitsta igat kilomeetert. Ja seepärast on Hispaania sündmused verisemad.

Ajalugu on siiski näidanud, et idee saab sõjariistast võitu. Olgu mis tahes kord kindlustatud tugevate relvadega, paratamata kutsub see esile vastujõud, mis purustavad relvad ja nende kandjaid sunnivad alistuma. Relvade peale tugemist ei saa lugeda riigi aluseks, alus on rahva üldine poolehoid. Ja see ringkond, kes rahva poolehoidu võidab, on ka lõpulik võitja.

Ametiühingute reformi ootel.

Ajakirjandust läbis teade, et vabariigi valitsus on tõsiselt asunud väljatöötama ametiühingute reformeerimise kava. Selle kava üksikasjad on veel teadmata, küll on aga mõningaid viipeid olnud, millises suunas sünnib ametiühingute reformimine. Ametiühingute reformeerimise põhjuseks on toodud seda, et praegusel kujul olevad ametiühingud ei ole küllaldased.

- 1) Nad ei haara küllaldaselt liikmeid.
- 2) Ametiühingutesse kuuluvad liikmed, kellel ei ole antud alaga midagi ühist.
- 3) Ametiühingud võivad kõrvalekalduda oma ülesannetest.
- 4) Ametiühingud ei ärata usaldust.
- 5) Ametiühingutes arendatakse ideoloogiat, mis töötab vastu riiklise ülesehituse tööle.

Ülaltoodud põhjused ja mõned teised, on sundinud valitsust asuma teid otsima, kuidas luua ümber ametiühingud, et kõrvalduksid nimetatud nähted.

Kas võime tõendada seda kogu ametiühingulise elu kohta?

Miks olid ametiühingud väiksed?

Meelega ütleme — olid. Juba poolteist aastat on ametiühingud asunud tõusu teele ja kui võrrelda 1934. aasta ja 1936. aasta arvusid, siis võime märkida, et ametiühingutesse koondunud liikmete arv on tõusnud 6000-lt 12.000-le, seega sajabrotsendiline juurekasv. Tõsi, tööstustöölisi on olnud samal 45.000 ümber, seega jääb ametiühingutele veel palju teha. Kuid tõsiasi jaks jääb see, et ametiühingud olid just organiseerimata massi juure pääsenud ja see töö kestab ka edasi. Ei oleks kahtlust, et selline organiseerimine võtab järjest hoogu, sest kogemused on näidanud — mida rohkem liikmeid juure võetakse, seda kergem on ülejäänuid organiseerida. Seega kasvu suund oli ametiühingutel olemas.

Kui vaadelda ametiühinguid, siis võime ainult üksikuid ametiühinguid loetleda, kus on mõningad liikmed, kel antud kutsealaga midagi ühist ei ole. Seepärast ei saa siin mingit üldist nähet olla. On küll neid, kes töötavad antud momendil mõnel muul kutsealal, kuid need inimesed on elukutseliselt siiski seotud ametiühinguga, nende töö vahetus on olenenud tööpuuduse tõttu ja seepärast, et nad omal tööalal enam tööd ei leidnud. Nad

on maksnud omi liikmemakse ja raske oleks inimesi sundida ametiühingust lahkuma ja astuma teisse, kui ta juba vanas ametiühingus omab teatud õigused abistamisele ja toetusele. Ametiühing oli sellele inimesel nagu kindlustusühing ja kui see mõte ametiühingult võetakse, siis kaotaks ametiühing oma tähtsama aluse ja tehtaks ülekohtu kauaaegse liikme vastu. Samuti peab silmas pidama, et mõnede ametiühingute juures töötavad palgalised, kes ajavad ametiühingu asju, olles sealjuures antud kutseala töölised. Kui neid kõrvaldada ametiühingust seepärast, et nemad käitistes tööl ei ole, siis tehtaks sellega võimalikuks ametiühingu liikmele ajada ise oma asju ja nad oleks sunnitud palkama võõrast tööjõudu, kes nende tööala ei tunne.

On olnud juhuseid, kus ametiühingud on kõrvallekaldunud oma ülesannetest. Seda on võimalik seal juhtuda, kus vähese arenemisega isikud juhtimas. Kahtlemata juhtub seda ka igas olukorras. Ei võiks seda öelda viimase aja kohta, kus ametiühingud on näidanud, et nemad on asunud tõsiselt oma ülesannete lahendamisele. Pealegi on nende keskus — Keskliit — küllalt valvel olnud, et ametiühingud käiks kongresside poolt avalikult kuulutatud teeradadel ja sellest kõrvaleastumine tähendaks sellise ametiühingu üldisest ametiühingulisest liikumisest kõrvaldamist. Ja see on ka olnud küllaldaselt distsiplineerijaks. Nii ongi talitatud üksikute ametiühingutega kui ka ametiühingute vee-segajatega.

Palju on kõneldud sellest, nagu püüaks ametiühingud igal juhul talitada diktaatoriliselt, kui nad kruvivad tööliste palgad ülesse. Eriti sellega on püütud vähendada nende mõju ja selleks ei ole valitud teid — niihästi agiteerimisega kui ka ajakirjanduse kaasabil on püütud ametiühingute sihtide vastu võidelda ja sellega umbusaldust äratada. Ametiühingutel on raske olnud ennast avalikkuse ees kaitsta, pealegi kus neil puudub vääriline ajakirjandus. Seepärast on laiemale ringkonnale veel arusaamatud ja udused ametiühingute ülesanded. Kui seda mõistetakse, siis oleks küllaldane usaldus jalule seatud. Selleks oleks vaja ainult aega olnud: ametiühingute kasvamisega oleks ametiühingute mõte levinema hakanud ja ise ennast õigustanud. Seda näitab praktika nii Inglismaal kui Rootsis, kus ametiühingud on tunnustatud tähtsaks riik-

likuks asutuseks, mille ülesandeks on töö ja kapitali vahekordade reguleerimine. Usaldust ei tekitata üle öö, vaid selleks on vaja pidevat tööd ja tegusid, mis õigustaks ka üsalduse äratamist. Selleks on välismail vajatud aastakümneid, sama maksab ka meie eesti ametiühingulise liikumise kohta. Meie näeme tegelikult, et trükitööstisesse suhtutakse teisiti, kui mõnele muule kutsealale. Trükitöölised on juba aastakümneid oma ametiühingut arendanud, nad on küllalt tõendanud omi sihte ja püüdeid ja seepärast on leidnud arusaamist nii trükitöösturilt kui ka muult rahvakihilt. Ei saa seda nõuda aga noorelt ametiühingult, kes alles teed rajamas ühiskondlikku kaalu. Et ta seda saavutab, selles ei ole kahtlust ja selleks oleks vajaline ainult aeg.

Mis puutub ideoloogiasse, siis on siin mitmeid arvamisi. Ametiühing ei ole seganud kellegi liikme meelsusse, tunnustades ainult enamuse vaadet ja sihti, nagu see teisiti ka kusagil mujal ei sünni. Enamuse ideoloogia ja arusaamine juhib ametiühingut tema tegevuses. Raske oleks aga ametiühingul asuda ideoloogia kasvatamisele, kuna see ei ole tema ülesanne. Veendumusi omatakse tegeliku töö ja elu juures. Selleks jääb ametiühingulasele

küllalt palju aega väljaspool ametiühingu ruume, et õppida mis ümber sünnib. Ja selle põhjal, mis ümber sünnib, moodustab tema ka oma vaated ühes või teises küsimuses. Siiski on ametiühing näinud ka seda hädaohtu ette, et enamusvaated hakkavad rõhuma teisevaatelisi ja seepärast on ametiühingutes üldse kõrvaldatud vaatealalised võitlused. Ametiühingusse sobivad praegu igasuguse ideoloogiaga inimesed, väljaarvatud anarhistid, kes ei tunnista organisatsiooni kui sihti. Neid paraku meil ei ole ja seega võivad kõik liikmed ilma igasuguse ideoloogilise surveta ametiühingus töötada. Ametiühingute ideoloogiline alus on olemas — töö- ja palgatingimuste parandamine. See alus seob igasuguse vaatega inimest. Ega ometigi ei või sellist ideoloogilist alust muutma hakata, siis oleks see osutunud ametiühingu muutmiseks laulu- ja mänguseltsiks, milliseid meil Eestis niikui küllaldaselt on ja millede liikmeteks ehk samad ametiühinglased ongi. Peame teadma, et ametiühing on huvitatud parematest töö- ja palgatingimistest ja see on tähtis ka riiklikus ülesehitustöös.

Neid tõsiasi peaks sisaldama ka uus, ametiühinguid reformiv seadus. Vastasel korral osutuks ta ebaotstarbekohaseks.

Veel noorsoo ja meie organisatsioonide kohta

Mõned Tallinna kolleegid on eelmises „Trükitöölises“ ilmunud artikli puhul „Noorsugu ja meie organisatsioonid“ arusaanud, nagu oleks tahetud Tallinna ühingu bridshiringi teha spordiosakonna haruks; teiseks, et spordiosakond ei olevat küllaldaselt töötanud. Sellepõhjal esitati mõnel pool isegi protesti.

Selline arusaamine ei pea paika. Kõneall olevas artiklis olid puudutatud üldmõtted, ilma et oleks ühtegi ühingut riivatud ja need mõtted maksid kogu meie trükitöölise organisatsioonide võrgu ulatuses. Nii bridshiringi kui ka spordiosakonna kohta käivad märged olid ainult illustratsiooniks peamõttele, et ametiühingulist noorsugu tuleks kasvatada vaimus, mis võimaldaks neile tulevikus organisatsioonide tööst ja organisatsioonide juhtimisest teadlikult ja sihikindlalt osavõtta. Artikli kirjutaja ei tahtnud kuidagi arvustada praeguseid kultuurilise tegevuse harusid, vaid koguni pidas soovitatavaks, et need harud töötaksid täie innuga. On ju tõsiasi, et need harud on sidunud tihedalt kokku nii mõndagi liiget ühinguga, on tõsiasi ka see, et nende harude kaudu on toodud

juure uusi liikmeid. Ja seda tuleb hinnata. Artikli kirjutaja väljuski sellest seisukohast, et just nende harude elustamine võimaldab ühingu elust eemal seisjaid liikmeid ühinguga tugevalt siduda, seades sealjuures sihiks, et selle tegevuse juures oleks käinud kaasa ka nende harude liikmete tutvustamine kogu muu ametiühingu tegevusega. Ja selleks ta väitiski, et harude ellukutsujail oli sihiks mitte ükski jalgpall, vaid sihiks oli jalgpalli kaudu liiget ühingule lähemale tuua. Samuti, et sihiks ei olnud ainult bridshiringi tegevusest osavõtjad tutvunevad ühtlasi ja peavad silmas ühingu tegevust. Ja seda võiks laiendada iga muu harugi kohta: nii malering, lauluring, muusikaring jne. Kõik need harud on kivideks, milledega ehitatakse tugev ja teadlik ühingu sisemise elu hoone ja iga harul on siin väärtuslik osa juure luua.

Seepärast ei saa artiklist kuidagi väljalugeda, nagu oleks tahetud kuidagi ringisi arvustada, mis nähtub juba artiklis väljendatud peajoontes. Ja peajooneks on: rohkem teadlikke ametiühingulasi meie perre. Sellega ühinevad ka kõik kolleegid!

Ametiühingud ja poliitika

Tihti peale heidetakse ette ametiühingutele, nagu tegutseksid nemad poliitikaga. Nii mõnigi vähemarenenud tööline ütleb:

— Mis ma sinna ametiühingusse lähen, nad teevad seal ainult poliitikat!

Seepärast püüame selgitada, kuidas sõltuvad poliitika ja ametiühingud endi vahel.

*

Üldiselt võiks ütelda ametiühingute kohta järgmist:

Ametiühingud on arenenud endistest tööliste haridus- ja kasvatusühingutest, ka nüüd on nende sihiks, muuseas, jäänud ühtlaselt mõtleva pere koondamine, üldasjade tutvustamine ettekannete ja arutluste kaudu, samuti ka spetsiaalala väljaarendamine.

Trükitöölised Eestis võivad tagasi vaadata juba aastakümnete, mil nende organisatsioonile alus pandi. Selle organisatsiooni löid ametvennad, keda suuremalt osalt katab juba maamuld. Tänu neile, oli trükitööliste organisatsioon juba tollal kujunenud tähelepanuäratavaks — liikmete arvult küll mitte suur, kuid majandusliselt kindel. Trükitöölised saavutasid kokkulepete ja võitluste kaudu seda, mis sihiks seadnud ka teised ametiühingud. Tollal olid trükitöölised nimetatud tööliklassi pioneerideks, saavutades esimesena lühendatud tööpäeva, palgatariffe ja terve rea eesõigusi.

Need paremused saavutati üksi trükitööliste enda jõul, ilma poliitilise partei abita, oli ju vanal Venemaal poliitiline võim suurnikkude käes. Sealtpoolt ei võideld oodata midagi. Vastuoksa, tuli palju võidelda saavutatud õiguste kinnipidamise ja edasiarendamise eest.

Eriti palju tuli võidelda ühinemise vabaduse (õigus asutada ühinguid ja liite), samuti ka üldise, üheõigusliku ja salajase valimise eest. Paljud ametvennad pidid oma julgust ja valmisolekut lunastama sunitööga Siberis või mujal, põgenema välismaale jne. Liikumine ei jäänud siiski seisma, samm-sammult mindi ikka edasi kuni jõu väljakujunemiseni.

1905. a. tõi uue tuule sisse: siin näitas tööliklass juba ärganud nägu. Loodud konstitutsiooni alusel hakati teostama valimisi duumasse. Ka töölisesitajad said sisse. Nii astusid tööliklassi ellu ka poliitilised parteid. Esimesed töölisesindajad korraldasid enda tege-

vust parteiprogrammi alusel ja kuna nad olid enne seda teinud läbi kõva ametiühingulise võitluskooli, siis olid nad kõik täie õigusega kaitsmas ametiühingute poolt tõstetud nõudeid.

Ja nii näemegi, et tollal loodud töölisesindajaid kandeve partei — sotsiaaldemokraatlik partei — oli tihedalt seotud ametiühingutega. Partei programm nõudis seda, mis ametiühingud ülesseadnud.

Iga ametvend, kes seda aega kaasaelanud, mäletab, millise visadusega võitlesid ametiühingud saavutuste eest sotsiaalpoliitilisel alal. Seepärast oli ka arusaadav, miks ametiühingud ei tahtnud muuta oma organisatsiooni kohtadeks, kus rahvuslikud või poliitilised kired hakkaksid tormitsema. Ametiühingud olid tööliklassi sõjariistadeks ja seepärast tunnustasid ja kartsid neid ettevõtjad.

Trükitöölised pidasid seda teravalt silmas. Aga nad muretsesid ühtlasi ka tuleviku eest. Mitmesugune abiandmine, nagu töötaoleku, invaliidsuse-, reisu- jne. puhul näitab seda.

*

Peale sõja oli poliitiline elu kaugelt edasi läinud. See seadis ametiühingutele ette uued ülesanded.

Ilma poliitiliste parteide toetuseta ei võidud ühtegi parandust läbi viia, olgu need demonstratsioonide, streikide või muu kaudu. Võitlus nende eest viidi parlamenti poliitiliste esinduste kätte, kes rajasid sellekohased alused seadusandluse kaudu. Praegu ei ole enam parteisid, nad on uuesti suletud, nagu see oli enne 1905. aastat. Viibime erilises olukorras, kus jällegi ametiühingutel tulevad uued ülesanded. Ametiühingud ei saa tänapäeval oma nõudmisi esitada poliitiliste parteidele läbiviimiseks. Pealegi ei olnud eelmises olukorras enam ametiühingute usaldusmeestena poliitilisi parteisid — need olid ametiühingutest mööda läinud ja omades võimu, tahtsid end ise ametiühingutes maksma panna. Selles olukorras ei dikteeritud enam ametiühingud oma poliitilistele esindajatele, vaid vastuoksa, poliitilised esindused kasutasid ametiühinguid ühe või teise aktsiooni teostamiseks, tuues ametiühingutesse riidu, vastastikkust sallimatust. See oli põhjandev viga, mille järelduseks oli ametiühingute jõu nõrgenemine. Kui siis torm läks üle

Meie organisatsioonidest

Tallinnast

Uus „Tinapulka“

Ühingu ruumidesse on pandud ülesse uus „Tinapulka“ nr. 4, seekord luulelise sisuga. Ei puudu ka mõned karikatuurid, nagu need igal korralikul lehel peavad olema. Liikmetele soovitatakse silma heita ka sedaliiki trükiteostöölise kirjandusele.

Järjekorraline referaat-õhtu

29. oktoobril peeti ühingu ruumes järjekorralist referaat-koosolekut. Kõnede vaheajadel olid muusikalised ettekanded akordeonil.

Liidu sekretär A. Offenbach kandis ette aruande ETL puhkekodu ehitustöödest.

Ühingu sekretär J. Kurvits tutvustas koosolejaid tööliskoja küsimusega, märkides koja lähemaid ülesandeid.

Kultuurtoimkonna juhatusel liige V. Kruusitee kandis ette referaadi praegusest organisatsioonilisest tööst ja tuleviku välja-vaadetest.

Ettekanded leidsid elavat huvi kuulajaskonnalt. Osavõtt koosolekust oli suur.

Naisring

pööras Tallinna Rahvaülikooli seltsi poole palvega, korraldada söögikeetmise kursused ühingu naisliikmeile. Rahvaülikool vastas, et ta on nõus esitatud ettepanekuga ja astus naisringiga läbi rääkimistesse kava koostamiseks. Kursus algas 4. novembril Pedagoogiumis.

ka nende poliitiliste esinduste, ei olnud nõrgenenud ametiühingud küllalt võimelised neid kaitsma ja nad varisesid kokku tühja kotina.

Ajalugu on õpetanud, et sellised eksperimendid toovad fiasko. Ametiühingud on ja jäävad töölisklassi võitlusvahendiks ja ainult nemad võivad toetada omi poliitiliste nõudmistele esindajaid. Seda peavad silmas pidama tulevikus ka poliitilised esindused, kes kaitsevad ametiühingute huve.

Ühingu liikmete kasv

kestab endiselt. 30. augusti koosolekul oli 411 liiget. Peale üldkoosolekut pidas juhatus omi koosolekuid, kus võeti vastu rida uusi liikmeid. Nii võeti 31. augustil vastu uuteks liikmeteks 3 kolleegi, 9. septembril — 8, 16. septembril — 3, 23. sept. — 5 liiget. Seega 19 juuretulnut. Ka järgmistel koosolekutel jatkus uute liikmete vastuvõtmine, nii et praegu võib arvestada 450 liikmega.

Riigi trükikojast

Riigi trükikoja töölised esitasid trükikoja juhatusel palga juurenõudmise ettepaneku. Juhatus oli sellele vastanud, et palga juurenõudmiseks ei ole mingit alust. Siiski tõsteti mõnelede üksikutele palku — seega alus ikka oli.

Trükikoja juhatus on pidevalt ametis kvalifitseeritud tööjõudude kindlaksmääramisega. Selleks tahetakse vallandada nõrgemaid töölisi, et siis nende asemele võtta paremaid. Küsimus on, millised on siis need nõrgemad ja paremad. Juba aastaid kollitatakse töölisi sellega, et trükikoda tahab luua kindlat kaadert, seepärast ei ole keegi julge, kas ta viimaks jääb kaadrist välja. Sellegi peale vaatamata, et selline jutt käib aastate kaupa ringi, ei ole trükikoda siiski kaugemale saanud ja töölised on endiselt „vabakutselised“. Töölised näeksid heameelega, et kord tehtaks sellisele otsimisele lõpu ja saadaks rahulikult tööd teha.

Valgast

Uusi liikmeid

on juure tulnud neli, seega on Valga osakond teinud tubli sammu edasi. Uued liikmed on astunud sisse augusti kuus.

Rakverest

Senine Tallinna Trükiteostöölise ühingu usaldusmees J. Eha peab minema kaitseväge sundaega teenima. Seepärast andis ta oma ameti üle E. Neile, kelle juhatus kinnitas uue usaldusmehena Rakveres. J. Ehale tänu seni tehtud töö eest!

TULI ametiühingud

Tekstiitöölise

ühingu keskjuhatatus pidas 31. oktoobril koosolekut. Esindatud olid Tallinna, Narva ja Sindi osakonnad. Nagu aruannetest selgus, on organiseerimistöole tekkinud mõningaid raskusi. Raskused olid tingitud sellest, et liikmeskond vaatab murega tulevikku ja kahtleb, kas organisatsioonid jäävad veel iseseisvaks.

Aruannete järele oli Narva osakonnas liikmeid 1380, Sindis 700, Tallinnas sama arv mis Sindis.

Tööd tuli ümberorganiseerida, kuna ühingu sekretär A. Jaanus saadeti Tallinnast välja, määrates tema asukohaks Valga-, Võru- ja Petserimaa. A. Jaanus valis paremaks lahuda Eestist ja asuda Soome.

Toidu-maitseainete ametiühing

on praegu kibedas tegevuses pagaritöö öötöökeelu kaitsmisega. Teatavasti tahavad töösturid sellekohase seaduse kaotamist. Töölised seisavad kindlalt vastu ja nõuavad vastavatelt asutustelt, et öötöökeeld jääks ka edaspidi maksma. Samuti alustati palgakõrgendamise aktsiooni pagaritöölisetele.

E. J. Keskliidust

* 27. oktoobril peeti ülelinnaline töölisvanemate ja Keskliitu kuuluvate ametiühingute esindajate koosolekut. Tähtsamaks koosoleku päevakorraks oli võetud rahvuskogu valimisega seoses olevad küsimused, keskliidu informatsioon ja aruanded kohtadelt. Koosolek otsustas rahvuskogu küsimust, kui poliitilist, mitte arutada, pühendades suuremat tähelepanu aruannetele kohtadel. Neist aruannetest nähtub, et töö hakkab vähenema, hulk töölisi jääb tööta. Seega on oodata Tallinnas töötähtsuse tõusu.

* Keskliidu juhatus täiendati toidu-maitseainete tööliste ametiühingu esindajaga Kuliga ja autojuhtide ühingu esindajaga Viitmäega. Teised kohad on veel täitmata.

* Keskliidu sekretär A. Kaera oli töötanud välja töölistkonterite ehitamiskava. Sellekohase esilduse tehti ka sotsiaalministee-

riumile. Kuna kava kohaselt tulevad korterid liig kallid, siis leidis see arvustust nii ajakirjanduses kui ka töölisvanemate koosolekul. Kava kohaselt oleks korteri keskmiseks kuuüriks kujunenud 38 krooni ja seda 20 a. jooksul.

* Keskliidu revisjonikomisjon pidas 27. oktoobril revideerimiskoosolekut. Koosolekul uuriti järele Keskliidu asjaajamist ja arvepidamist. Kuuldavasti jäi revisjonikomisjon asjaajamisega ja arvepidamisega rahule, väärnähteid mitteledes. Keskliidu lisaelarve vastuvõtmiseks nõuab revisjonikomisjon Keskliidu nõukogu kokkutulekut. Samuti nõuab revisjonikomisjon, et tulevikus kutsutakse revisjonikomisjoni esindaja osavõtma juhatuse koosolekust, kui on tegemist väljamaksu arvetega.

Rahvusvahelised keskused

* Trükitöölise kutsesekretariaat pidas oma koosolekut 22. oktoobril s. a.

Võeti teadmiseks sekretariaadi liikme Liochoni aruanne Rahvusvahelise Ametiühingute Liidu sekretariaadi koosolekust. Rumeenia Trükitöölise Liidu kongressist võtab osa sekretariaadi esindajana koll. Nemecek Tšehhoslovakkiaast. Sekretariaadist lahkus tervislistelt põhjustel Hollandi esindaja Van der Waal. Tema asemele otsustati kutsuda samast liidust teine esindaja. — Rahuldati ühe trükitöölise poolt esitatud toetuspalve. — 30. novembriks Genfi kokkukutsutud tehnilise konverentsi kohta, millisel konverentsil tuleb arutusele 40-tunnilise tööädala sisseseadmise küsimus trükitööstuses, otsustati vastavad ettevalmistustööd jätta sekretäri hooleks. — Arutati suhete küsimust Austria trükitööliskonnaga, mida püütakse veel selgitada. — Sekretär kandis ette litograafide kongressi aruande, millist kongressi peeti 20.—22. septembril Luganos. — Sekretariaat võttis rahuldusega teatavaks organisatsioonide õnnesoovid Luksemburgi kongressi kordamineku üle.

* Luganos peeti litograafide kongressi. Tähtsamaks küsimuseks oli sel kongressil trükitöölise ja litograafide internatsionaalide liitmine. Üllatuseks osutus see, et kongress lükkas tagasi ühinemise küsimuse. Selle poolt hääletasid ainult Belgia ja Prantsusmaa. Siiski võeti vastu ettepanek, et ka tulevikus kestaks heatahtlik koostöö mõlema internatsionaali vahel.

* K./ü. „Postimehe“ trükikoja töölised alustasid töötüli. Töötüli läks komisjoni, kuhu olid kutsutud ka tööliste ja tööandjate esindajad. Kuna lootust oli kokkuleppele jõudmiseks, siis komisjon otsustas asjaarutamist katkestada ja pooltele anda võimaluse omavahelise kokkulepe sõlmimiseks. Poolad olidki omavahel palgade kõrgendamise üle kokkuleppinud ja seega töötülide lahendamise komisjon lõpetas tekkinud töötüli. Kokkulepe põhjal saavad töölised 10 protsenti palgakõrgendust.

* „Ilutrüki“ ja Mattieseni trükikojade töölised esitasid ärijuhatustele ettepaneku palgade kõrgendamiseks. Trükikodade ärijuhatused otsustasid tööliste palkasid tõsta 10 protsenti võrra, millega likvideeriti tekkinud konflikt.

* „Päevalehe“ töölised esitasid ärijuhatusele palgakõrgendamise ettepaneku. Ärijuhatuse ei ole veel senini vastanud tööliste nõudmisele, lubades asja kaaluda oma juhatuse koosolekul.

* A./S. „Ühiselu“ töölised esitasid ärijuhatusele palgade kõrgendamise ettepaneku. Vastavale nõudelehele oli allakirjutanud enamik trükikojas töötavad töölisi.

* „Eestimaa A./S. trükikojade töölised esitasid ärijuhatusele ettepaneku kõrgendada palku. Ärijuhatuse oli pannud maksma 6-päevalise töönädala senise 5 päeva asemele, valdades mõned töölised.

Jägala ja Tammiku

puupapivabrikute tööliskond esitas palga juurenõudmise, ähvardades vastasel korral asuda streigile. Mõlemad töötülid läksid komisjoni, kus saadi kokkulepe teel 1 sent tunnis juure.

Narva rätsepatöölised

alustasid töötüli, nõudes hindade tõstmist. Kuna tegemist on väikeettevõtetega, siis töötüli komisjoni ei antud ja töölised asusid streikima. Streik kestab praegu edasi.

Narva Kalevivabriku

tööliskond peab praegu läbirääkimisi palga üle. Tööandjad on sellele vastanud soodustuste kärpimisega. Ei ole veel selge, kas Kalevivabriku töölised alustavad töötüli.

Nii siis — Aegviidu puhkekodu on sedapuhku valmis. Küll mitte päriselt — välisseinad vajavad veel tuleval aastal krohvimist — kuid siiski seevõrra, et trükkalid saavad endale juba korraliku ulualuse.

Vastavalt sellele on muret tekitamas sisustuse korraldamine. See mure, kahtlemata, oleks väike, kui raha oleks. Aga seep' see asi ongi, et raha ei ole, mööblit läheb aga hädasti vaja.

Agarad Tallinna ühingu naised olidki korraldanud sellekohased üritused mööbli raha muretsemiseks. Kui sellekohase teeõhtu kulud ja tulud kokku arvati, siis leiti, et ülejääki jäi 5 krooni. Asi seegi häda ajal!

Murettegevateks olevusteks on liidule osutunud — lehmad. Nimelt on puhkekodu krunti läbimas põline lehmade tee karjamaale. Maja aga takistab sellest läbikäimist ja seepärast lehmad on sunnitud kõrvalteid otsima. Kõrvalteedel asub riigi mets ja seaduse järgi on piima kultuuri kandjail seal keelatud liikuda. Näis, kuis asi laheneb — lehmad ei ole veel liitu kohtusse kaebanud.

Töölismajade küsimus

Teatavasti on üle riigi ametiühingutel raskusi ruumide küsimusega. On küll üüritud ruumid, nagu Pärnus, Tartus ja Tallinnas, kus enamik ametiühinguid asuvad koos, siiski ei rahulda need ruumid kaugelt nõudeid. Eriti Tallinnas annab ruumide puudus tunda ametiühingute organiseerimistöele. Ainult tugevamatel ametiühingutel on õnnestunud üürida endale ruumid eramajades, enamik ametiühinguid peavad leppima sihtastutis „Rahvamaja“ kitsaste ruumidega.

Selgub, et kavatsus asuda uue töölismaja ehitamisele, milleks loodetakse riigilt toetust. Sellesse rahvamajja paigutatakse kõik ametiühingud. Kuidas kavatsus teostatakse, ei ole veel selgunud ja läbirääkimised sel alal on käimas.

Ka teistesse linnadesse on kavandatud töölismajade ehitamiseks. Kõik oleneb sellest, kuis saadakse vastavad ehituskrediidid.

Tallinna nahatöölised pöörasid Keskliidu kaudu sotsiaalministeeriumi poole märgukirjaga, milles juhitakse tähelepanu hädaohule, mis toob enesega kaasa tööliste omavalitsuse kaotamine haigekassades. Sellele oli sotsiaalminister vastanud, et tööliste omavalitsus haigekassades jääb, kuid Tšehhoslovakkia süsteemi alusele. Samuti ei ole minister nõus praeguseid kinnitusühinguid liita haigekassadega. Põhimõtteks tuleb võtta suuremate haigekassade asutamine, kuna väikesed haigekassad muutuksid elujõuetuks. Tuleb teostada ka haigekassade liitumine üleriiklise keskuse alla, kuna praegu on mõned haigekassad vastavast keskusest eemal.

*

Krulli käitise töölisel otsustasid nõuda vastavatelt asutustelt kindla päevatasu normide maksmapanemist tööstustes, kuna paljudes kohtades tehakse tükitööd, ei ole aga normi, missugune peaks olema põhipalk. See tekitab aga raskusi puhkeaja seaduse täitmisel kindla päevapalga maksmisel.

*

„Kawe“ töölisel mässavad juba hulk aega töölisvanemate valimisega, mis aga ei õnnestu. Põhjuseks on ettevõtja vastuseis töölisvanemate instituudile. Seepärast pööras ka Keskliit märgukirjaga sotsiaalministeeriumi poole, nõudes vahelesegamist tööliste kaitseks. Hiljuti läks siiski korda valida töölisvanemad.

*

Uus kutseühingute seadus ei näi veel nii peaaegu tulevat. Selleks on koostamisel vastav seaduseprojekt, mille viimistlemine nõuab aega. Seejärel peab projekt veel läbiharutatama majandusministeeriumis ja alles siis päevavalgusele tulema. Võib-olla läheb projekt ka töölistojale seisukoha võtmiseks, mis kõige loomulikum oleks, ja alles siis maksuma pandama. Nii võib uut seadust loota alles paari kuu pärast. Millised põhimõtted sellel seadusel on, ei ole veel avalikkusele küllalt selged. Üksikutest vihjetest võiks märkida, et selle seaduse alusel võivad ainult vastava kutseala töölisel kuuluda oma kutseühingusse, nende omavalitsus jääks sealjuures alles. Kas sellega lõhutakse ära mõned liitühingud, nagu toidu-maitseainete tööliste ametiühingud, kus organiseeritud on kõrvuti pagarid kui kompvekitöölised, ei ole veel teada.

Soomlased tulevad Tartu

Eesti Trükitöölise Liidu poolt saadeti Soome Trükitöölise Liidule järelepärimine, kas soomlased ei oleks nõus pidama jalgpalli maavõistlust Soome ja Eesti Trükitöölise Liitude vahel. 16. oktoobril saabus Soomest vastus, et sellega ollakse nõus. Liidu poolt oli tehtud ettepanek, et maavõistlus peetaks 1937. aasta kevadel, kusjuures võistluse kohaks valiti Tartu kui aktiivsem trükitöölise spordiliikumise kants. Liidu meeskond koostatakse parematest Tallinna, Tartu ja Viljandi mängijatest.

Vastuvõtu tingimisteks scati üles, et soomlastele maksetakse ülalpidamise ja öökorteri raha, kuna söidu- ja päevarahad kannaks Soome liit. Samal tingimistel sõidaks 1938. aastal ka Eesti meeskond Soome.

Nagu Soome Trükitöölise Liidu vastusest näha, võtab võistlusmeeskonna organiseerimise enda peale Helsingi Trükitöölise Ühing.

Mis ajal peetakse võistlust ja kuidas seda kavatsetakse korraldada, selle üle peetakse praegu läbirääkimisi ja kohapealsed sporditoimkonnad kaaluvad kõiki neid küsimusi. Nii võib loota, et ülalnimetatud võistlus peetakse, olles esimeseks sellesarnaseks katseks meie töölisliikumises.

Millal tuleb kokku Keskliidu kongress?

Mäletavasti tagandati Keskliidu juhatus ja nimetati asemele ajutine juhatus. Lutheri käitise töölisel pöörasid Keskliidu poole küsimisega, milal ajutine juhatus kutsus kokku Keskliidu erakorralise kongressi täieõigusliku juhatuse valimiseks. Sellele vastati, et kongressi kokkukutsuda ei saa enne paari kuud, kuni ei ole maksmapandud ametiühinguid reformeeriv seadus. Seaduse valmistamine võtab aga aega, millest on juba ära ka Keskliidu kongressi kokkukutsumine. Varemini ei saa kongressi kokkukutsuda, kuna Keskliidu esimehe arvates on siin karta vastuseisu võimude poolt.

E. Töölisühingute Keskliidu ajutine juhatus palkas oma peasekretäriks J. Kaelase, organisatoriks J. Jallajase ja ametnikuks Elleri. Peasekretäri palgaks on 180 krooni kuus, organisatori J. Jallajase palgaks 120 krooni.

Tehnilised uudised

Mida teevad „stahhanovlased“?

„Poligrafitsheskoje Proisvodstvo“ järele loeme, et vaimustus suuremate töönormide järele on ulatanud ka trükiteöstusse. Muidugi eeldab see tööprotsessi täielikku mehhaniseerimist, kus tahaplaanile astub vanaaegne tööviimistlus. Kas kellegil siis aega on, et vaadelda oma tööd ja püüda siin ilutseda. Töönorm on seevastu suur, et iga kaotatud sekund toob juba „stahhanovlase“ meelest surmapattu.

— „Krasnõi Oktjabr“ trükikojas on kaks meistrit lahendanud oma töökoormatuse sellega, et senise kahe masina asemel käsitavad korraga 4 masinat. Leht lisab juure, et ühele meistriale anti senise keldrikorteri asemele 2-korral asuv puhas ja soe korter.

— Valtsija „Gudokis“ on läinud 2 masinale ja tuleb selle tööga hästi toime, töstes protsendi 203 peale.

— Keegi ladujanna Dshershinski nimelises trükikojas ladus ühe vahetuse kestel 10.300 tähte. Sarani trükikojas on ladujanna Golovanova annud päevas 26.796 tähte kolme kvadraadi laiusel ladudes.

— Krimmis on keegi ladujanna 7 tunniga ladunud 25.972 tähte.

— Masinaladuja Gorjatshev 7 tunni jooksul ladus 129.925 tähte. Sellega lõi ta oma kolleegi Grishakovi, kes ladus 120.000 tähte.

Et selline tempo toob ka vastuseisu, sest kõik ei ole sündinud fenomeenideks ega ka nahast väljapugejateks, näitab samane ajakiri.

— Morosova astus vastu stahhanovlaste püüetele ja oli eemaldatud trükikojast (s. t. vallandatud).

— Simferopolis oli meister Bondarenko, kes astus vastu stahhanovlaste töömeetodile. Selle eest uuriti Bondarenko vanad patud üles ja ta mõisteti 3 aastaks kinni.

— Kostroma trükikoja juht vallandati töölt, sest ta ei viinud läbi stahhanovi töömeetodi.

Uued teed statistikas

Statistika piltlikuks tegemist katsetati hulk aega diagrammide ja kurvetega. Neid diagramme ja kurvesid oli lihtsurelikul raske mõista, selletõttu statistikud võtsid appi piltkujutused. Alguses töötati selliselt, et näiteks kahe aasta viljasaagi võrdluseks joonistati kaks kartulit. Niipalju kui teine kartul suurem oli esimesest, pidi ka viljasaagi vahekord olema.

Elu on näitanud, et selline optiliselt võrdlemine ei annud ka häid tulemusi. Seetõttu võeti piltüksuste süsteem. Näiteks, kui vanas kujutuses oli üks kartul $\frac{3}{5}$ teisest, siis nüüd joonistasid statistikud kõik ühesugused kartulid. 3 neist paigutati ühe aasta alla, 5 — teise alla. Selline võrdlus on hulga arusaadavam ka mitte tabeli tundjale.

Sellise tee avajaks statistiliste kujutuste loomisel oli Ühiskondlik- ja majandusmuuseum Viinis (asutatud 1923. a.). Praegu on ta nimetuseks „Mundaneum Institute“, asudes Haagis. Instituudi juhatajaks on dr. Otto Neurath, kunstiliseks juhiks G. Arntz.

Selle instituudi poolt loodud statistiliste kujutuste leiutajaks oli dr. Neurath, mistõttu sellist kujutusviisi nimetatakse praegu „Neurathi meetodiks“.

Kergelt sulav metall

Kui võtta segu metallidest, nagu vismut, cadmium, tsink, tina ja idmium, siis saadakse uus ligatuur, mis juba 46,67 kraadi soojuses sulab. Seega võib juba tugev päikesepaiste sulatada ligatuuri. Seda ligatuuri tarvatakse suure eduga sõrmejälgedega tegemiseks, kirurgias jne.

KIRJUT

maailmast

Mis maksis maailmasõda?

Ei ole veel palju aastaid tagasi, kui möllas maailmasõda, kuid jällegi liiguvad mustad vaimud selle uuesti elluäratamiseks. Ei oleks huvitusetu vaadelda viimase maailma sõja bilanssi:

12.996.571 surnut,
16.257.000 haavatut,
5.669.000 invaliidi.

Majandusliselt on kaotatud: relvadeks 186.233.637.097 dollarit, hävinenud varandused 84.510.000.000 dollarit (1 dollar = Kr. 3.75).

Põhja-Ameerika Ühendriikide trükitöölised ja tööaeg.

Mr. Trotter, olles rahvusvahelise tipograafide unioni direktoriks Põhja-Ameerika Ühendriikides, ilmutas huvitavad arvud sealsete tööliste kohta. Tänu NIRA (president Rooseveldi algatatud uus majanduslik ümberkorraldus) liikumisele, on suudetud nii mõndagi paremust luua trükitöölise olukorda. Peamiselt puudutab see tööaja lühendamist. Nii on Põhja-Ameerika Ühendriikides:

masinaladujaid	23 536
trükkijaid	1 688
monotype ladujaid	862
tähevalajaid	649
ladujaid	28 687
korrektoreid	3 265
abitöölisi	851

Kokku 59 538

Peale nende on veel tööprotsessist eemale jäänud NIRA koodeksite alusel üle 9000 trükitöölise haiguse, pensioni, vanaduse jne. põhjusel, nii et üldarvu loetakse trükitööalal 71 194.

Kriis aga on tööaega lühendanud ja haarab järjest laiemaid masse. See selgub järgmisest ülevaatest ajalehetöölise kohta:

üle 40 tunni kuni 48 t. nädalas 32 035 7 861
40 tundi ja alla selle nädalas 922 25 727

Kokku 33 027 33 588

Sellest ilmneb tendents lühendatud töönädala juure ja näiteks 40 tundi teeb nädalas 10 800 töölise, 37,5 tundi 11 431 töölise.

Värvivalikust

Paljudel aladel on suure tähtsusega õige värvi leidmine. Nii on seda vajalik tekstiiltööstuses, keraamikas, tintide ja veinide värvingute andmiseks jne. Tihti osutub võimatuks kindlaksmäärata õiget värvi, kuna ka silm võib eksida. Seepärast oli keegi Ameerika leidur tulnud mõttele, värvi kindlaksmääramiseks tarvitusele võtta fotokaamera. Ta konstrueeris vaimuka aparadi, mitte suurema kui harilik grammofonkohver, varustas selle kahe foto-elektrilise läätsaga ja galvanomeetriga mille abil saab nüüd määrata kindlaks õiget värvi. Värvifiltrist läbilaskmisel moodustavad värvid spektrumi, mis võimaldab värvi täpselt kindlaksmäärata.

Tuleb oodata, kas uus aparaat oma ülesannet tõesti täidab, või on see ainult järjekorraline bluff, nagu seda Ameerikas nii tihti juhtub. Tänapäeva tehnikas on selline värvi kindlaksmääramise katse uudiseks.

„TRÜKITÖÖLINE“

ilmub 10 korda aastas

Vastutav toimetaja: A. OFFENBACH.
Toimetus ja tallus: Tallinn, Lühikejalg 6-2.

Käsitöölise saatmise tähtpäev järgmises numbris 1. detsember

Väljaandja: Eesti Trükitööliste Liit.
17. novembril 1936.

R. P. Trükitöölise & Kirjanduse

Vastutav toimetaja: A. Offenbach.
Tallinn.

№